

Leszek Koszałka
Przewodniczący
Komisji ds. Międzynarodowych
Rady KSN

Bogusław Dołęga
Przewodniczący
Rady KSN

SPRAWOZDANIE

z delegacji służbowej
w Rydze (Łotwa) w dniach 26-29 września 2017r.

W dniach od 27 września do 29 września uczestniczyliśmy w obradach konferencji zorganizowanej przez ETUCE (European Trade Union Committee for Education) pt.

ETUCE CEE (Central and Eastern European) Roundtable

“Obrady okrągłego stołu krajów Europy Środkowej i Wschodniej”

Była to kolejna konferencja z cyklu „Okrągły Stół” – poprzednia była zorganizowana w październiku 2015 w Bukareszcie, a jeszcze wcześniejsza (bez naszego udziału) w 2013 w Baku. Organizatorzy zapewnili, że wszyscy uczestnicy byli zakwaterowani w hotelu zlokalizowanym prawie w centrum Rygi i w tym hotelu odbywały się obrady. Podczas obrad była zapewniona możliwość symultanicznego tłumaczenia na języki: angielski, francuski i rosyjski.

Reprezentowaliśmy Krajową Sekcję Nauki NSZZ Solidarność. Nasz kraj był reprezentowany również przez Sekretariat Oświaty i Nauki NSZZ Solidarność (przewodniczącego Ryszarda Proksę i Tomasza Gryczana odpowiedzialnego za sprawy międzynarodowe w SOiN NSZZ Solidarność oraz dwie panie z ZNP.

W konferencji uczestniczyło ok. 80 osób, w tym 15 osób pełniących funkcje w ETUCE – nowa sekretarz generalny ETUCE (Susan Flocken z Niemiec), przewodnicząca EI – European Region (Christine Bowler z Wielkiej Brytanii) i dwóch wiceprzewodniczących ETUCE (z Holandii i z Danii), pracownicy (głównie panie) sekretariatu z Brukseli oraz organizatorzy spotkania z Łotwy. Reprezentantami związków nauczycielskich były:

33 osoby z krajów nowej części Unii Europejskiej:

Bułgaria (2), Chorwacja (2), Cypr (6, w tym 2 z części tureckiej), Czechy (2), Estonia (2), Litwa (3), Łotwa (2), Polska (6), Rumunia (2), Słowacja (2), Słowenia (2), Węgry (2).

31 osób z krajów spoza UE, w tym

Bliskie wschodnie: Białoruś (1), Mołdawia (2), Rosja (1), Ukraina (1).

Bałkańskie: Albania (2), Bośnia i Hercegowina (4), Macedonia (2), Serbia (3), Turcja (2), Cypr turecki (2).

Kaukaz: Armenia (2), Azerbejdżan (2), Gruzja (2).

Dalszy Wschód: Kazachstan (2), Kirgistan (1), Tadżykistan (2).

W/w lista pokazuje, że głównym celem spotkania była wymiana informacji i doświadczeń pomiędzy związkowcami z 35 różnych krajów.

Tradycyjnie, w obradach wziął również udział przedstawiciel rządu Łotwy – tym razem był to – *Deputy State Secretary, Director of Department of Policy Initiatives and Development*.

Program obrad był zaplanowany na 2,5 dnia i został w pełni zrealizowany. Obrady były w sali konferencyjnej przy stole w kształcie litery U i rozpoczęte zostały przez osobistą prezentację każdego z uczestników – okazało się, że ok. ¼ uczestników reprezentowało szkolnictwo wyższe. Następnie zatwierdzono protokół z konferencji ETUCE w Belgradzie (grudzień 2016), w której brał udział kol. Dołęga.

Dzień pierwszy. W pierwszej sesji pierwszego dnia obrad głównym omawianym problemem były kłopoty w środkowej i wschodniej Europie z językiem kształcenia i egzaminowania w rejonach przygranicznych – reprezentanci krajów artykułowali wzajemne pretensje - obok „starych konfliktów edukacyjnych” jak pomiędzy częścią grecką i częścią turecką Cypru; Węgrami i Rumunią; Węgrami i Słowacją; pojawił się też nowy pomiędzy Ukrainą i Bułgarią.

W drugiej sesji pierwszego dnia skupiono się nad sprawozdaniami z działalności przedstawionymi przez niektóre kraje, m.in. z realizacji trwającego już 5 lat programu CIMES koordynowanego przez Dorotę Obidniak z ZNP oraz z aktywności i akcji protestacyjnych w Rumunii, Tadżykistanie, Mołdawii i na Litwie. Omówiono również działania prowadzone przez przedstawicieli sekretariatu ETUCE, szczególnie szkolenia w zakresie prowadzenia dialogu społecznego przeprowadzone w takich krajach jak Kuwejt, Bahrajn (mój komentarz – EI oraz ETUCE rozszerza się na coraz bardziej egzotyczne kraje).

W trzeciej sesji (po lunchu) nowa sekretarz generalny zaprezentowała proponowane główne sfery przyszłej działalności ETUCE obejmujące kwestie takie jak:

Status of Teaching Profession; Violence in Education; Salaries; New Members; Social Dialogue; Co-operation; Solidarity Actions; Refugees in Education.

Czwartą sesję poświęcono kwestii uchodźców. Ciekawy był głos z Bułgarii, w którym podano, że spośród dzieci uchodźców 82% kontynuuje edukację w odpowiednikach naszych gimnazjów (*secondary schools*), 20% w odpowiednikach naszych liceum, a tylko 1% trafia na uniwersytety, co zdaniem mówcy świadczy o dyskryminacji uchodźców. Głosy ze Słowenii, Rumunii i Armenii potwierdzały jakim ogromnym problemem jest zapewnienie procesu edukacji uchodźcom. Zwrócono uwagę, że problemy generuje też ustawodawstwo niektórych krajów – np. ustawa oświatowa na Ukrainie zarządzająca, że edukacja w całym kraju ma być prowadzona tylko po ukraińsku. W dyskusji nastąpiła wymiana pomysłów i rozwiązań pomagających rozwiązać w/w kwestię, np. szkolenie nauczycieli w umiejętności edukowania uchodźców, utworzenie zespołów nauczycieli specjalizujących się w adaptacji uchodźców.

Dzień drugi. Pierwsza sesja to wymiana informacji dotyczących problematyki Statusu Nauczycieli w różnych krajach. Pierwsze analizowane zagadnienie to pensum, które np. wynosi w Polsce i Turcji 500 godzin (*working hours*), a w Słowacji 650 godzin. Różne są też proporcje formalne pomiędzy *teaching hours*, a *working hours*, np. na Litwie to 60%, a w Turcji 40%. Dobrą wiadomością podzielił się Gruzini: zwiększono okres urlopowy nauczycieli z 24 do 40 dni, pensje wzrosły średnio o 65% (co stanowi jednak tylko 42% średniej krajowej zarobków). W niektórych krajach nauczyciele mają status urzędnika państwowego – należą do służby państwowej (*public servant*) Bardzo różnie jest z zatrudnieniem na etacie, w większości krajów dominują kilkuletnie kontrakty.

W drugiej sesji dominowała problematyka zatrudniania nauczycieli (*recruitment*). W Serbii nie ma problemów z rekrutacją do zawodu (gdzie trafiają bardzo dobrze wyedukowane osoby) mimo, że zarobki należą do najniższych w Europie. Z kolei w Słowenii niskie zarobki powodują brak chętnych do studiowania w szkołach pedagogicznych, co z czasem może doprowadzić do marginalizacji zawodu nauczycielskiego. Z analiz wynika, że prawie we wszystkich krajach strefy CEE występuje problem niskich nakładów na edukację. Stwierdzono, że o skali problemu decyduje też wielkość kraju, np. w Estonii żyje tyle ludzi

(1,5 mln. z 24,5 tys. nauczycielami, w tym 5,5 tys. należących do związków) ilu jest na Ukrainie członków związków zawodowych nauczycielskich. W publicznej dyskusji brał aktywny udział kol. Gryczan z Sekretariatu Oświaty „S”, m.in. omawiając kwestie takie jak feminizacja zawodu nauczyciela, problemy młodych ludzi, którzy chcą założyć rodziny, a niskie zarobki temu nie sprzyjają, zatrudnienie na kontraktach uniemożliwiające planowanie - również przedstawił dziwoląg prawny w Polsce, gdzie nawet organizacja złożona z 7 osób ma prawo głosu takie jak duże związki zawodowe.

Po lunchu spotkanie odbyło się w nowym trybie aktywnych grup. Wszyscy zostali podzieleni na 4 grupy i ‘wędrowali’ przez tematyczne sektory dyskusyjne oznaczone A, B, C, D. W każdej grupie przez 45 minut należało złożyć pisemną propozycję ‘rozwiązania’ problemu: następnie propozycje były omawiane i akceptowane w układzie rankingowym. Tematyka grup:

A – *Education trade unions concrete actions for social inclusion of migrants and refugees.*

B – *Education as an ultimate tool to tackle extremism and violence through democratic citizenship.*

C – *Status of the teaching profession recruitment and retention of education personnel.*

D – *Strengthening education trade unions through organizing new members.*

Każdy z nas złożył stosowne propozycje – osobiście złożyłem dwie propozycje.

Ta forma aktywności cieszyła się dużym zainteresowaniem i była efektywna. Na zakończenie zaakceptowane propozycje zostały ‘zatwierdzone’ przez pełny skład uczestników konferencji.

Wieczorem wzięliśmy udział w wycieczce (autobus + spacer) po zabytkowym centrum Rygi, a następnie w kolacji w nowoczesnym gmachu (duma Łotyszy) Biblioteki Państwowej z nowoczesnymi wnętrzami.

Dzień trzeci. Obrady trwały do lunchu. W pierwszej sesji skupiono się na zagadnieniu inwestowania w edukację: (i) Finansowanie z budżetu. Np. w Czechach zarobki były średnio 125 % średniej krajowej – jako efekt licytowania się partii w popieraniu edukacji. Ale wystąpiły niepokoje dotyczące planowanych cięć budżetowych w 2018 – dlatego prowadzi związek ‘akcje zapobiegawcze’ w TV i innych mediach. (ii) Prywatyzacja szkół publicznych. W Anglii – cytata z wypowiedzi przewodniczącej Bowler „*slowly but going worse*”.

W drugiej części skupiono się głównie na wspólnym udoskonalaniu projektu rezolucji podsumowującej obrady okrągłego stołu. Zażartą dyskusję wzbudziła propozycja opodatkowania się związków nauczycielskich tzw. *solidarity fee* na potrzeby wsparcia finansowego uchodźców. Były głosy, że może to wywołać niebezpieczny odpływ członków ze związków, że jeśli już - to składki powinny być indywidualne i dobrowolne. Ostatecznie stwierdzono, że w tej sprawie każdy związek powinien działać samodzielnie w celu uzyskania ewentualnej zgody członków związku.

Na sesji podsumowującej przyjęto (czterostronicowe) stanowisko CEE Roundtable zawierające szereg merytorycznych punktów. Sekretarz generalny ETUCE Susan Flocken poinformowała, że to stanowisko będzie dyskutowane na październikowym posiedzeniu Komitetu ETUCE, gdzie zapadną decyzję o zatwierdzeniu propozycji zawartych w rezolucji. Ostateczny tekst dostępny będzie na stronie internetowej ETUCE.

Podsumowując można stwierdzić, że obrady były efektywne i warto organizować takie spotkania. Udział w konferencji dał nam możliwość zapoznania się z doświadczeniami innych krajów i organizacji związkowych (również przekazania naszych doświadczeń) oraz skonfrontowania naszego miejsca w różnych aspektach problematyki nauczycielskiej.

Bogusław Dołęga i Leszek Koszałka